

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

489 פרשת תצאון תשפ"ג שנה י"א אלול 2022
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: השפעת הבגדים

וכך כותב רבינו יוסף חיים ז"ע בספרו שני אליהו (ח"א דרוש ח), כי יש שלש קדושות המשופעות על הצדיק האחד קדושת הגוף, השני קדושת הנפש, השלישי קדושת המלבושים. ולכן עתידים לומר על הצדיקים שלש פעמים קדוש כנגד שלש קדושות אלו. והו"ו והייתם לי סגולה" מלשון ניקוד סגול שהוא שלש נקודות כנגד שלש קדושות.

מובא בשם האדמו"ר הפני מנחם מגור ז"ע, מצינו שיוסף הצדיק התחנן עם בתו של פוטיפר, כמו שנאמר (מקץ מ"א, מ"ה) "ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח ויתן לו את אסנת בת פוטי פרע כהן אן לאשה". וכתב רש"י: פוטי פרע, הוא פוטיפר וכו'. ע"כ. והקשה הפני מנחם, הכיצד בת של מרשעת כמו אשת פוטיפר התחנתה עם יוסף הצדיק?

והסביר, כאשר ברח יוסף הצדיק מאשת פוטיפר שניסתה להחטיאו, נאמר (וישב ל"ט, ב'): "ויעזב בגדו בידה וינס ויצא החוצה". יוסף השאיר את בגדו אצל אשת פוטיפר וברח. כאשר אחזה אשת פוטיפר

בגדו של יוסף הצדיק, היא זכתה להשראה של קדושה מחמת הבגד, אשר גרמה לה לחזור בתשובה ולגדל בת צדקת שהיתה ראויה להיות זוגתו של יוסף הצדיק.

ועם דברינו אלו, נתבונן בדברי רבותינו על הפסוק: "וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו, ועשה לו כתונת פסים". אומר על כך הפרקי דרבי אליעזר (פרק ל"ח): ר' ישמעאל אומר, כל בן זקונים חביב לאביו יותר מדאי שנאמר 'וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו', וכי בן זקונים היה לו והלא בנימין היה בן זקונים? אלא על ידי שראה בנבואתו שהוא עתיד למלוך לפיכך היה אוהב אותו מכל אחיו

"ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך, לכבוד ולתפארת".

אחד מהדינים בבגדי כהונה שיהיו מתאימים לגודל גובהם של הכהנים כפי שכתב רש"י (פרשת צו ו', ג) ולבש הכהן מדו בד - היא הכתונת, ומה ת"ל מדו? שתהא כמידתו. והוא מתו"כ (שם פרשה א פרק ב) ולבש הכהן מדו בד - מדו כמידתו. ובזבחים (לה). מובא, מדו כמידתו, שלא יחסר ושלא יותיר.

וצריך להבין מדוע אסור שיהיה הבגד יותר ארוך או יותר קצר ממידתו של הכהן?

וביאורו יש נרנח"י חמשת חלקי הנשמה, שהם מחולקים בגוף; משכן הנפש בכבד, משכן הרוח בלב, משכן הנשמה במוח, ומשכן החיה הוא בסוד הבגדים של האדם, וזהו סוד בגדי כהונה, וענין בגדי שבת ויו"ט וחלק היחידה הוא בד' אמות שסביבותיו, וזה סוד 'ארבע אמות של אדם קונות לו' עפ"י הפנימיות.

נמצא שהבגד הוא חלק מהנשמה של האדם, ולכן כאשר צדיק לובש בגד, הבגד מקבל חלק מנשמת הצדיק ויש בו כוח השפעה.

וכך כתב החת"ס בחידושו לפרשת תולדות: "... אבל נלע"ד דמשמע בירושלמי ר"פ ואלו מגלחין דבמלבושיו של אדם נאצלים מקדוש של הלוּבש וה"ה בהיפוך והלוּבש אותם אחריו יאצל עליו מאותו הרוח לטוב ולמוטב בסוד אשר ילבשם תחתיו מבניו... כשם שנאצל עליו ע"י מלבושים מחמדה שלי ה"ה עכשיו שנתברך יעקב באותן מלבושים ושוב לובשם עשו עתה א"כ מהראוי שע"י המלבושים יאצל גם עליו מהברכות וזה הלא אצלת לי ברכה ע"י המלבושים והשיב לו יצחק אה"נ"...

וקנאו בו קנאה גדולה. ע"כ. ומבואר כי בגלל שעתיד הוא למלוך, היינו להשפיע על אחרים, לכן עשה לו כתונת פסים – בגד מיוחד, כי הבגד מורה על ההשפעה על אחרים.

כמו כן הגמרא במגילה (טו.) אומרת על הפסוק "לכלם נתן לאיש חליפות שמלות, ולבנימין נתן חמש חליפות". שואלת הגמרא: אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק ישל בו, דאמר רבא בר מחסיה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב, בשביל משקל שני סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף משאר אחיו נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים? אמר רבי בנימין בר יפת: רמז רמז לו, שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות, שנאמר "ומרדכי יצא בלבוש מלכות תכלת וגו'". ע"כ.

והיינו עתיד מרדכי לצאת מבנימין אשר לא יכרע ולא ישתחוה, ויצטרך להשפיע על כלל ישראל לבל ילכו אחר עבודה זרה של המון, לכן נתן לבנימין חמש חליפות שמלות, כדי שיהיה בזרעו את כח ההשפעה.

לכן כאשר שמואל מודיע לשאול על הפסקת מלכותו היא מתבטאת בקריעת המעיל, כמו שנאמר (שמואל א' פרק ט"ו, כ"ז) "ויסב שמואל ללכת ויחזק בכנף מעילו ויקרע. ויאמר אליו שמואל, קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך היום ונתנה לרעך הטוב ממך". ופירש רש"י: ויחזק בכנף מעילו - לפי פשוטו משמעו שכשפנה שמואל ללכת מאחרי שאול, אחז שאול בכנף של שמואל, לפי שהיה שאול מבקש ממנו שישוב עד שישתחוה בגלגל שהיה שם אהל מועד. ומדרש אגדה חולקים אמוראים, יש אומרים מעילו של שמואל קרע שאול, ויש אומרים מעילו של שאול קרע שמואל, ומסר לו סימן זה מי שיכרות כנף מעילו הוא ימלוך תחתיו, והוא שאמר לו שאול לדוד ביום שכרת את המעיל "ידעתי כי מלוך תמלוך".

מלכות עניינה הנהגה, להוביל את העם, כאשר חסרה כח ההשפעה של המלך, הוא כבר אינו ראוי ללבוש בגדי מלכות, ולכן הפסקת המלכות מתבטאת בקריעת המעיל.

מעשה יש לומר, כי בגדי הכהונה היו מותאמים למידתו של הכהן, כדי להורות שבכח הכהן להשפיע כפי מידתו, לא יותר ולא פחות, וכך כל צדיק וצדיק ככל שקדושתו גדולה יותר – כח השפעתו על הסובבים אותו גבוהה יותר.

לכן אצל תורתו של רבי מאיר נכתב "כתנות אור" כי מעתה תפקיד הבגד אצל צדיקים להאיר ולהשפיע על הסובבים.

מצינו מעשה על הגאון הגדול רבי מרדכי יפה זצוק"ל בעל "הלבוש", אשר נתנסה בניסיון קשה מאוד ועמד בו בגבורה. כפי שמביא בעל ה"חפץ חיים" בספרו 'נדחי ישראל' (פרק כ"ג): "ונמצא בספרים על הגאון בעל הלבוש, שלכך זכה מן השמים לעשות החיבורים הנחמדים שלו, והם ספרי הלבושים, שפעם אחת בימי בחירתו היה לו נסיון גדול, שבא אצל דוכסית אחת לסחור סחורה, ופתתה אותו לעבירה, ולא היה לו שום מקום להימלט ממנה, שהיה חצרה סגור, אם לא תחת מקום בית הכסא, וביזה את עצמו ונס ונמלט דרך אותו המקום הבזוי הנ"ל, והיה לבוש אז בכמה מיני בגדים, וימאס וילכלך את כולו, ולכן זכה אח"כ מן השמים לחיבור הלבושים".

כמו כן סיפר רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, משרידי דור דעה של חסידי ברסלב בדור הקודם. בצעירותו למד עמו בישיבה בחור יליו, שהיה יפה תואר. על סף התפרצותה של מלחמת העולם

הראשונה הגיעו הורים רבים לישיבה כדי להשיב את בניהם הביתה. כך הגיע באחד הימים אף אביו של אותו בחור. למראה פני האב נדהמו הבחורים על השינוי הרב בין מראה האב לחזות הבן. בעוד הבן היה גבה קומה ובעל פנים עדינות ומאירות – היה אביו אדם גוף וגוון פניו שחור כפחם. מרוב השתוממות פנה ר' לוי יצחק לאותו בחור ותממה בפניו. הלה השיבו שהוא מצאצאי ר' מרדכי יפה בעל הלבושים, וסיפר לו את כל אותו סיפור. והוסיף הוא, שר' מרדכי התפלל באותה שעה שעמד בניסיון, שכל עשרת הדורות הבאים שיצאו הימנו – יהיו מכווערים למראה, כדי שלא יגיעו לידי נסיון בשל יופיים החיצוני... וסיים אותו בחור: עשרת הדורות הסתיימו אצל אבי – ואילו ממני מתחיל הדור האחד עשר!

ויש לומר לפי דרכינו, כי כח הלבוש להשפיע על הסובבים אותו, לכן כאשר רבי מרדכי יפה ע"ה התגבר על יצרו, זכה בזה להשפיע בקדושתו גם על הדורות הבאים שאם ח"ו יהיה להם איזה נסיון ויכלו לעמוד בו בגבורה, לכן זכה לכינוי "הלבוש" כדוגמת הבגד שמשפיע על אחרים, אף הוא זכה כשעמד בניסיון להשפיע אור עצום של 'עמידה בניסיונות' על הדורות הבאים.

בגדי שבת כבגדי כהונה:

מצינו בספרים הקדושים כי יש דמיון בין בגדי כהונה לבגדי שבת, וכמו שכתב הגאון רבי חיים פאלאג'י זי"ע בספרו כף החיים (תחילת סימן כ"ח) שאין ללבוש בגד קרוע בשבת, ולמד כן מהרמב"ם (הלכות ביאת המקדש פ"א ה"ז) דכמו ששיכור אסור ליכנס למקדש, כמו כן קרועי בגדים ופרועי ראש וכו', ואע"פ שאינו באזהרה מ"מ אין זה כבוד ומורא לבית הגדול והקדוש הזה. עכ"ל הרמב"ם. ועפ"ז כתב הגר"ח פאלאג'י דהוא הדין לענין שבת, דקודש הוא ואין זה מכובד להיכנס בו והוא בלבוש קרוע, כי הוקש כבוד שבת לכבוד המקדש.

וכתב בספר נופת צופים בשם הרה"ק רבי פינחס מקוריץ זי"ע לבושי שבת קודש הם בגדי קודש כדוגמת בגדי כהונה לאהרן הכהן, והלובשם זוכה לאור מקיף וניצול מכל רע, וכל בחינות הרע בורח ממנו.

לכן כתב הגר"ח פאלאג'י בספרו כף החיים (סימן כ"ז סעיף ט"ז): וכשילבש כסות נקיה יאמר הפסוק "כָּל כְּלִי יִוצַר עֲלֶיךָ לֹא יִצְלַח וְכָל לְשׁוֹן תִּקְוֶם אֶתְּךָ לְמִשְׁפַּט תִּרְשָׁיעִי זֹאת נִחַלַת עֲבָדֵי ה' וְצִדְקָתָם מֵאֵתֵי נְאֻם ה'". ויכוין בשם קדוש זהריא"ל.

וכן כתב רבינו יוסף חיים זי"ע בספרו בן איש חי (ש"ב, פרשת לך לך סעיף י"ח): יזהר לייחד בגדים נקיים וטובים לכבוד שבת, והעולם לא נהגו בכך לייחד לשבת החלוק והמכנסיים, מיהו הנזהר בזה תבוא עליו ברכה. ונודע כי רבינו הארי"ל היה נזהר בזה, והזהיר את רבינו מהרח"ו ז"ל, כשילבוש החלוק של שבת בערב שבת לכוין בשם קדוש זהריא"ל, וכונה זו מועלת להמשיך הקדושה אליו.

ובספר חמרא טבא (פרשת בלק) הביא מדרש פליאה: אמר בלעם, היאך אקללם הלוא הם לובשים בגדי שבת ויום טוב. נמצא כי על ידי מלבוש ניצול מכל רע.

ויש לבאר את השייכות בין בגדי שבת לבגדי כהונה, כי מובא בזוה"ק (פרשת קרח דף קעט): "ושמרו בני ישראל את השבת – מעולם לא זזה שכינה בשבתות ואפילו בשבת של חול". ומבאר

מעלת חודש אדר גבוהה מחודש אלול

הרה"ק רבי אהרן מבעלז ז"ע היה אומר בדרך רמז על הפסוק "כִּי לֹא־הִתְמַהְמְהֵנוּ כִּי עֲתָה שָׁבְנוּ זֶה פְּעָמִים", "לולא" אותיות אלול, רומז על חודש אלול, ומי שנתימהמה מלחזור בתשובה בחודש אלול, בידו לתקן ולחזור בתשובה "כי עתה שבנון זה" בחודש "זה" בגמיטריא שנים עשר, הוא חודש אדר. ובפרט "פעמיים" כאשר יש שני אדרים שיש יותר סיוע מן השמים לשוב בתשובה.

ונראה לבאר כי חודש אדר מעלתו גבוהה יותר מחודש אלול, וזאת בהקדם מה שכתב הרה"ק החידושי הר"ם ז"ע בספר הזכות, מובא בשער הגלגולים (הקדמה ב') שלפעמים יעשה אדם איזה מצוה גדולה שעל ידה תתעבר בו נשמת צדיק שהצטיין במצוה זו, ואותה נשמה נעשית לו כאב להדריכו ולסייעו במצוות ובמעשים טובים, כד שיכול להיות שקול כמדרגת הצדיק ההוא ממש.

וכמעשה שהיה בזמן האריז"ל (הובא בספר שבחי האר"י דף ד ע"ב), שקם האר"י הקדוש לכבודו של רבי שמואל די אוזידא בעל מחבר ספר מדרש שמואל על פרקי אבות, בהיותו בחור צעיר. ולשאלת כולם הסביר, שלא קם לכבודו אלא מפני רבי פינחס בן יאיר שנכנס עמו.

לאחר מכן ביאר רבי שמואל, שבבוקרו של יום פגש אדם שנגנבו ממנו בגדיו, וכששמע זאת מיד פשט את המעיל שעליו ונתן לו במתנה גמורה, כדי שיוכל ללכת להתפלל לבית הכנסת. וחזר לביתו ללבוש מעיל של שבת שלו.

רבי שמואל, שעשה חסד בגופו, זכה שנשמת רבי פינחס בן יאיר שהיה איש חסד ותמיד נהג לילך לפדיון שבויים, באה עמו וליותה אותו לבית הכנסת.

וכמו כן היה מעשה עם היהודי הקדוש מפשיסחא ז"ע, שאחד מתלמידיו שהיה יתום מאביו, קיים מצות כיבוד אב, וכאשר נכנס לבית המדרש זכה היהודי הקדוש להשגה גבוהה בלימודו, ופנה לתלמידו וגילה לו כי נתלווה עמו נשמת האמורא הקדוש אביי, ואביי הוא שתירץ לו את הקושיא שנתקשה בה. כי נשמת אביי מתעברת אצל מי שמקיים "כיבוד אב" או "כיבוד אב" והולכת עמו להיות לו חלק במצוה זו, שלא היה יכול לקיימה בגלל היותו יתום.

מגלה לנו החידושי הר"ם, כי בארבעים יום שבין ראש חודש אלול ליום הכיפורים, הרי זה ארבעים ימים שבהם עם ישראל במדבר דור דעה עשו תשובה, כמבואר בדברי הטור (סימן תקפ"א), ממילא מי שחוזר בתשובה בימי חודש אלול, הוא זוכה לסיוע מיוחד מהנשמות של דור דעה, וזהו סוד כוחו הגדול של חודש אלול.

אלא שכתב בספר חרדים (פרק ע') שפעמים אדם התלבש בו יצר הרע ואינו יכול לנצחו והוא צריך שיתעבר בו נשמת צדיק שתסייע בידו לנצחו, ופעמים גם צדיק אינו יכול לנצחו עד שנותנין באותו רשע שבא ליטהר – ניצוץ משה רבינו.

והנה אם בחודש אלול מקבל החוזר בתשובה סיוע מנשמותיהם של דור המדבר, בחודש אדר, חודש בו נולד ונפטר משה רבינו, הוא עצמו בא ומסייע לחוזרים בתשובה בחודש זה, ולכן מעלת חודש אדר גבוהה יותר מחודש אלול.

המשנה למלך בפרשת דרכים (דרוש כ"ג) מהו שבת של חול, האחד, הינו תוספת שבת שזוכה להשראת השכינה בימי החול אם מקדים לקבל את השבת או מאחר ביציאת השבת. ועוד ביאור, על פי בגמרא בשבת (טו). להולך במדבר ואינו יודע מתי שבת, שסופר ששה ימים ושומר את יום השביעי, ואע"פ שבאמת אינו שבת – זוכה להשראת השכינה. והסבר שלישי, שבשמים זמני השבת הם על פי זמני של ארץ ישראל, ובשמים מוציאים את השבת כאשר בארץ ישראל יוצאת השבת. ממילא יהודי השובת בחוץ לארץ, אחרי שיצאה השבת בארץ ישראל, באמת בשמים הוא יום חול, אולם הוא זוכה להשראת השכינה כביום השבת.

נמצא כי בשבת קודש יש השראת השכינה כבבית המקדש בבנינו.

וביאר על פי זה ביערות דבש (ח"א דרוש י"ג), שסיבבה ההשגחה שייחרב בית המקדש ביום שבת קודש, כי אם לא היתה השכינה על עם ישראל בעת החורבן, היה קשה לשכינה להידבק בישראל לאחר סילוקה למעלה, אבל כיון שבלאו הכי שורה השכינה בישראל מחמת יום השבת, כשנחרב הבית לא זזה מאיתם והלכה בגולה איתם.

וכתב בספה"ק תפארת שלמה (פרשת חיי שרה) וז"ל: וכן היום עיקר הגאולה היא נעשה בשבת כש"א (בזמירות שב"ק) 'אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל ביום השבת שישו ושמחו'. דהנה ידוע כל כוונת צפיית הגאולה העתידה ואשר מחכים בבנין בית המקדש ולהקריב קרבנות הוא לעשות תיקון הייחודים בשלימות בכל העולמות כמקדם כמו שכתוב בכל הקרבנות (ויקרא כג, יז) "להקריב אשה לה". אמנם בקרבנות שבת לא נאמר בכל המקרא אשה לה'. כי אמנם בשבת אין צורך לעשות היחוד ע"י קרבנות, כי היחוד נעשה ממילא בקדושת שבת כש"א ז"ל (ביצה יז). שבת קביעא וקיימא. גם בזמן הזה בגלות נתקנים ועולים העולמות ע"י תפילת שבת כמו בזמן שבית המקדש קיים. וזהו שאמר "אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל" לעתיד לתקן היחוד, הנה עתה "ביום השבת שישו ושמחו" כי גם עתה נעשה כמוה ביום השבת וכו'. ע"כ.

נמצא כי עם ישראל ביום שבת קודש זוכה להשראת השכינה כבזמן בית המקדש, ודומים לכהנים בעבודתם, לכן בגדי שבת קודש דומים לבגדי כהונה.

רבי שמעון בר יוחאי נקרא "כהן", כפי המשתקף בשיר "בר יוחאי" שחיבר רבי שמעון לביא זצוק"ל, "נמשחת אשריך" כמו כהן גדול שנמשח בשמן המשחה. וכן בהמשך "בר יוחאי בקודש הקודשים קו ירוק מחדש חודשים", וכי מי מגיע לקודש הקודשים חוץ מכהן גדול ביום הכיפורים. וגם כשאומר עליו "לבושי חושן אוריך ותומיך" יחד עם "ציץ נזר הקודש חבוש על ראשך פארך" הם כולם לבושי הכהן הגדול.

ומצינו בזה"ק (פרשת נשא דף קמד:): רבי יהודה קארי ליה (-) לרבי שמעון בר יוחאי) שבת דכלהו שיתא מיניה מתברכין, דכתיב "שבת לה' קדש לה". מה שבת לה' קודש אוף רבי שמעון שבת לה' קודש. ע"כ.

הרי לנו, כי רבי שמעון בר יוחאי זכה להשראת השכינה שזוכה לה כל יהודי בשבת קודש, אך לא רק בשבת קודש, אלא אף בימי החול, ולכן נקרא "שבת". ולכן בגדיו הם בחינת "בגדי כהונה" כבגדי השבת אצל כל יהודי.